

9. Opis wybranych metod dydaktycznych

Metody aktywizacyjne do wykorzystania na poszczególnych lekcjach, wedle uznania katechety, przy uwzględnieniu możliwości grupy klasowej.

Metody na poznawanie imion

Pierwszy etap tworzenia grupy to wzajemne poznanie się jej członków. Ma ono duże znaczenie dla rozwoju grupy. Przyspiesza i ułatwia nawiązywanie bliższych kontaktów, wypracowanie wspólnych celów i norm, sprzyja integracji i zwiększa satysfakcję z „bycia razem”.

Gra w imiona

Uczestnicy siedzą w kręgu. Pierwsza osoba mówi: Mam na imię... Następna dopowiada: Mam na imię..., a to jest... i wskazuje swojego poprzednika. Ten etap trwa do czasu, kiedy wszyscy w kole po kolei powiedzą swoje imię.

Nazywam się, jestem, lubię, mam...

Każde słowo z nazwy metody wpisujemy na kartkę formatu A4 i kładziemy na podłodze. Uczestnicy siedzą w kręgu. Zabawę rozpoczyna osoba prowadząca. Stara się dokończyć zdanie, np. NAZYWAM się Jola Koc. JESTEM pasjonatką teatru, itd. Każdy zapisuje zdania uzupełnione o informacje, które chce przekazać grupie, a następnie głośno je odczytuje.

Wizytówki

Grupy mają zwykle różną liczebność. Dlatego dobrze jest przygotować dla każdego wizytówkę. Nie wszyscy są w stanie zapamiętać z imienia innych uczestników grupy. Wizytówki są mile widziane, szczególnie wtedy, gdy grupa liczy powyżej piętnastu osób.

Metody słowne

Mówiące kartki

Ta metoda wykorzystywana jest wówczas, gdy uczniowie nie mają ochoty mówić. Może stanowić rozpoczęcie dyskusji. Każdy uczeń otrzymuje kartkę formatu A6, na której zapisuje pytanie do tematu zajęć. Zamiast pytania prowadzący może określić inny wariant, np. definicja słowa kluczowego zawartego w temacie lekcji lub własne zdanie odnoszące się do zaprezentowanego przez nauczyciela stanowiska. Następnie należy zebrać kartki i odczytać ciekawsze odpowiedzi, które prowadzący rozwija, a także dopowiada istotne treści.

Wędrujące plakaty

Dzielimy klasę na zespoły 5-, 6-osobowe. Każdy zespół otrzymuje arkusz papieru z pytaniem. Zapisuje odpowiedź i plakat przekazuje do uzupełnienia następnej grupie. Rund jest tyle, ile jest grup. Po zakończonej pracy przedstawiciel każdej grupy odczytuje powstały zapis. Plakaty zawieszamy w widocznym miejscu, by wspólnie móc dokonać analizy i wyciągnąć wnioski z pracy.

Metoda kolorowych kapeluszy

Metoda kolorowych kapeluszy pozwala prowadzić dyskusję w sposób uporządkowany i zdyscyplinowany. Wcześniej należy zapoznać się z danym tekstem. Uczniowie siadają w kręgu, a w środku umieszczamy kolorowe kapelusze (z brystolu). Zapoznajemy uczniów z symboliką kolorów (można wykonać wcześniej planszę): czarny – krytyka; czerwony – emocje; biały – fakty; żółty – porządkowanie; zielony – nadzieja.

Zamiast kapeluszy uczniowie mogą brać do ręki kolorowe kartki. Nauczyciel przedstawia zasady dyskusji:

- Jeśli ktoś chce zabrać głos, bierze odpowiedni kolor kapelusza – udzielane jest mu prawo głosu;
- Każdemu kolorowi przyporządkowane są pewne rodzaje wypowiedzi, jeśli ktoś zabiera głos, to jego wypowiedź musi być zgodna ze znaczeniem koloru;
- W danym momencie wypowiada się tylko jedna osoba.

Prowadzący zapoznaje uczniów z symboliką koloru związanego z daną wypowiedzią (może to być przygotowane na planszy):

- biały kapelusz – należy mówić o faktach, liczbach;
- czarny kapelusz – krytykujemy propozycje;
- czerwony kapelusz – mówimy o własnych emocjach;
- zielony kapelusz – mówimy o pomysłach, uzupełnieniach;
- żółty kapelusz – wskazujemy na plusy propozycji;
- niebieski kapelusz – wypowiadamy się w celu uporządkowania dyskusji.

Kolaż

Wykorzystujemy w tej metodzie zdjęcia i tytuły ze starych gazet (do stworzenia plakatu). Dzielimy klasę na mniejsze zespoły i rozdajemy zespołom różne teksty. Każdy zespół zapoznaje się z tekstem i prowadzi nad nim dyskusję, w jaki sposób go wykorzystać, jaki fragment. Po wyborze fragmentu tekstu zadaniem grupy jest zilustrowanie go z wykorzystaniem starych gazet (wydzieranie zdjęć, tytułów i przyklejanie na arkuszu szarego papieru, można dorysować symbole, słowa kluczowe, linie). Po skończonej pracy następuje prezentacja plakatów – kolaży.

Wykład

(przede wszystkim dla dzieci starszych i młodzieży)

Wykład winien być starannie przygotowany przez nauczyciela. Może go poprzedzać pogadanka lub dyskusja. Powinien trwać ok. 10 minut. Wykład należy prowadzić dynamicznie, z wykorzystaniem odpowiednich środków dydaktycznych, takich jak: tablice poglądowe, plansze, fragmenty filmu itp. Zaletą wykładu jest możliwość przekazania całej klasie usystematyzowanej wiedzy.

Rozmowa kierowana

Daje uczniom szansę wypowiadania się w czasie wykładu prowadzonego przez nauczyciela, zwiększa też zaangażowanie uczniów w czasie lekcji. Może być formą wprowadzenia w temat, poprzedzać film, ćwiczenia indywidualne lub grupowe. Rozmowa kierowana może mieć charakter podsumowujący, omawiający poznane na lekcji treści

i zagadnienia. Nauczyciel powinien przed lekcją przygotować pytania, które wykorzysta w czasie prowadzenia rozmowy z uczniami.

Pogadanka

Pogadanka to forma często zastępująca wykład. Nauczyciel powinien zwrócić uwagę, żeby pytania zostały poprawnie sformułowane i logicznie się ze sobą wiązały. Pytania powinny mieć charakter problemowy, co sprzyja rozwijaniu u uczniów samodzielności. Za pomocą tej metody można wprowadzać tematy dotyczące zmian w okresie dojrzewania czy tematy omawiające prawa dziecka. Pogadanka może mieć charakter podsumowujący.

Dyskusja

Dyskusja kształtuje umiejętność wymiany poglądów, wyrabia umiejętność aktywnego słuchania, uczy precyzowania wspólnego stanowiska w grupie, pobudza uczniów do twórczego myślenia. Bardzo ważne jest jasne przedstawienie problemu przez nauczyciela oraz możliwość wcześniejszego przygotowania się uczniów do dyskusji. Nauczyciel winien zadbać o właściwą atmosferę w trakcie dyskusji, a także o kulturę wypowiedzi uczestników. Powinien zwracać uwagę na czas wypowiedzi uczestników – żeby wszyscy zdążyli zabrać głos. Dyskusja może mieć charakter podsumowujący.

Oprócz dyskusji zaplanowanych przez nauczyciela może dochodzić do dyskusji spontanicznych, co świadczy o zaangażowaniu emocjonalnym uczniów.

Łańcuch skojarzeń

Łańcuch skojarzeń wyzwala szybkie spontaniczne myślenie, dając możliwość wyboru różnorodnych pojęć, rozwiązań i pomysłów, które kojarzą się z hasłem podanym przez nauczyciela. Pozwala wykorzystać doświadczenie lub zdobytą wiedzę, stymuluje aktywność uczniów. Może być jednym ze sposobów wprowadzenia w tematy rodziny, koleżeństwa, przyjaźni czy różnych form wypoczynku.

Zdania niedokończone

Zdania niedokończone to jeden ze sposobów pracy indywidualnej w czasie lekcji. Uczniowie mogą otrzymać takie same lub różne zestawy zdań niedokończonych. Przedstawienie klasie swojej wypowiedzi powinno być dobrowolne, szczególnie w przypadku treści osobistych. Metoda ta może być formą sprawdzenia wiadomości. Zdania niedokończone ułatwiają uczniom wyciąganie wniosków, zmuszają do refleksji np. przy realizacji tematów związanych z relacjami w rodzinie, higieną osobistą.

Krzyżówki, ćwiczenia, schematy, rysunki

Krzyżówki, ćwiczenia, schematy, rysunki wymagają starannego opracowania przez nauczyciela; mogą stanowić formę pracy indywidualnej lub zespołowej. Stosowanie ich umożliwia nauczycielowi sprawdzenie wiadomości w sposób niekonwencjonalny, zaś uczniom uporządkowanie lub podsumowanie zdobytych informacji. Ponadto ta metoda rozwija umiejętność analizy, logicznego myślenia i wnioskowania, a także rozbudza myślenie abstrakcyjne.

Okienko informacyjne

Istotą tej metody jest opis danej sytuacji na kilka różnych sposobów. Zadanie polega na wypełnieniu poszczególnych pól okienka informacyjnego poświęconego określonej tematyce. W ten sposób grupa precyzuje swoje poglądy. Celowy jest podział klasy na grupy i prezentacja wyników przez poszczególne grupy. Nauczyciel dzieli klasę na zespoły 4-osobowe, każdy otrzymuje schemat okienka informacyjnego w formacie A3:

Napisz definicję	Przedstaw zagadnienie na rysunku, wpisz słowa-klucze
Znajdź porównanie	Ułóż krótki dialog komiksowy

Każda grupa pracuje nad wypełnieniem poszczególnych okienek. Po skończonej pracy następuje prezentacja i podsumowanie.

Rebusy

Istotnym elementem tej metody jest wyrażenie pewnych treści w formie zaszyfrowanej – rysunkowo-słownej. Trzeba podkreślić, że to uczestnicy zajęć „zaszyfrują” treści, a nie katecheta.

Słowa-klucze

Istotą tej metody jest poszukiwanie słów o kluczowym znaczeniu, tzw. pojęć „osiowych”, na których opiera się konstrukcja danego tekstu. W metodzie tej występują dwa kolejno następujące po sobie zadania. Pierwszym jest znalezienie słów-kluczy. Zadaniem drugim jest utworzenie z nich schematu ilustrującego konstrukcję tekstu.

Śpiew

Pieśń i piosenka religijna w katechezie nie tylko dają wytchnienie uczniom, są przerywnikiem w zajęciach, lecz także spełniają określone zadania, czyli: wytworzenie właściwej atmosfery religijnej, dyspozycja duchowa, poruszenie uczuciowe uczniów, mobilizowanie ich woli, przygotowanie do wspólnej liturgii, wywołanie określonego nastroju, przekazanie określonych prawd religijnych, tworzenie prawidłowych postaw, aktywizowanie uczniów. Piosenka religijna spełni swoją rolę, jeśli zostanie dobrze wykorzystana. Ważne jest umiejętne wkomponowanie śpiewu w tok katechezy.

Słoneczko

Istotnym elementem tej metody jest zestawienie poglądów uczniów. Swoje poglądy uczniowie zapisują hasłowo na kartkach. Kartki układają na większej planszy (promieniście, jeśli prezentują podobną odpowiedź). Nie wszystkie zagadnienia można opisać w sposób hasłowy. Potrzebne materiały: kartki (ok. 8 cm x 8 cm), flamastry. Liczba uczestników jest dowolna, a czas trwania ok. 10–15 min. Przebieg metody jest następujący:

- Organizacja pracy

Dzielimy uczestników na grupy 3-osobowe, stawiamy pytanie: Jakie są najważniejsze cechy Pana Boga? Instruujemy, że wynik dyskusji zapisują w formie haseł na małych kartkach. Każdej grupie dajemy odpowiednią liczbę kartek (np. trzy) oraz pisaki.

- Praca w małych grupach

Uczestnicy dyskutują, poszukują odpowiedzi na pytanie, a wynik dyskusji (w formie haseł) wypisują na małych kartkach.

- Praca na forum ogólnym

Przedstawiciele grup układają na podłodze zapisane kartki w formie słoneczka. Kartki z podobną treścią haseł tworzą promienie słoneczka. Kolejne osoby albo dokładają kartki do powstałych promieni, albo tworzą nowe. Promienie są ułożone wokół okręgu. Po ułożeniu słoneczka zapraszamy uczestników do spaceru i zapoznania się z wynikami pracy (wcześniej należy wygospodarować w klasie jakąś wolną przestrzeń, gdzie będzie można rozłożyć planszę).

Możliwe warianty przeprowadzenia zabawy:

- inna wielkość grup, np. po dwie osoby lub każdy indywidualnie;
- różna liczba kartek przypadająca na grupę (zależy to od ilości spodziewanych hasłowych odpowiedzi);
- dyskusja w grupie może być poprzedzona „podróżą w wyobraźni”. Jeśli np. pytanie brzmi: Jakie są cechy dobrego animatora Ruchu Światło-Życie?, można poprosić uczestników o zamknięcie oczu i „zobaczenie” w wyobraźni własnych animatorów (nie dłużej niż 2–3 minuty);
- spacer wokół słoneczka może być wykorzystany na dyskusję (grupową lub w parach) dotyczącą „zawartości” najdłuższych promyków.

Burza mózgów

Polega na zespołowym wytwarzaniu pomysłów na rozwiązanie jakiegoś zadania. Wszędzie tam, gdzie chodzić nam będzie o wielość dróg prowadzących do osiągnięcia danego celu, najwłaściwszym sposobem nauczania będzie właśnie „burza mózgów”.

Przebieg zajęć:

- Wytworzenie sytuacji problemowej i postawienie złożonego problemu;
- Uczniowie zgłaszają pomysły i zapisują je na tablicy. Każdy uczeń ma prawo zgłaszać tyle pomysłów, ile chce, przy czym każdorazowo wolno zgłosić tylko jeden pomysł. Wolno zgłaszać pomysły nawet pozornie nierealne, nie wolno ich jednak komentować ani oceniać;
- Podział uczniów na 4–5 grup. Każdej grupie przyporządkowana jest określona ilość zgłoszonych wcześniej pomysłów (jeżeli uczniowie zgłosili 20 pomysłów, a zostali podzieleni na cztery grupy, wówczas każdej grupie przypada po pięć kolejnych pomysłów);
- Analiza poprzez poszczególne grupy przydzielonych im pomysłów z logiczną ich hierarchizacją;
- Prezentacja przez poszczególne grupy najlepszych pomysłów z ich uzasadnieniem;
- Zaznaczenie na tablicy najlepszych pomysłów (z dwudziestu wcześniej zgłoszonych wybrano np. cztery najlepsze);
- Dyskusja zespołowa nad wyborem spośród czterech najlepszych pomysłów (super pomysły) i dokonanie końcowej hierarchizacji.
- W metodzie „burzy mózgów” zaczynamy od zebrania możliwie najbogatszego materiału wyjściowego, aby później, na drodze intelektualnej selekcji, wybrać te najlepsze pomysły i możliwe do zrealizowania. Metodę tę można stosować od V klasy szkoły podstawowej. Nazywa się ją także „giełdą pomysłów”.

Burza pytań

To swoista odmiana „burzy mózgów”. W trakcie pracy grupy poszukują pytań, jakie można postawić do wybranego tekstu. Pytania pozwalają zrozumieć czytaną treść, spojrzeć na nią z różnych perspektyw. W tej metodzie występują dwa następujące kolejno po sobie zadania.

Pajęczyna

Metoda w sposób obrazowy pozwala zrozumieć rolę każdej osoby we wspólnocie. Uczniowie stoją w kręgu. Katecheta trzyma w dłoniach kłębek wełny, przytrzymuje kłębek za jeden koniec nici, rzuca kłębek wybranej osobie, a ta rzuca komuś innemu, nie puszcza przy tym nici. Ważne, by kłębek „wędrował” w różnych kierunkach. Gdy już do wszystkich dotrze nić, można podnieść ręce do góry. Wtedy widać łączącą różne osoby więź. Jeśli kilka osób wypuści wełnę, zobaczymy z kolei, jak ta więź może zostać łatwo przerwana.

Tworzenie map i plansz

Tworzenie map i plansz za pomocą pisaków, mazaków, kredek pozwala zwrócić uwagę na miejsce rozgrywania się jakiegoś zdarzenia. Technika może być zastosowana w klasach starszych i młodszych. Przykładem może być tworzenie map podróży św. Pawła czy rozszerzania się chrześcijaństwa. Można też wykorzystać rzutnik, mapę, pisaki i folię. Na mapę określonego terenu nakładamy czystą folię, na której kreślimy szlak, zaznaczamy kontury krajów, regionów. Wyświetlamy szlak przy pomocy rzutnika.

Niedokończone zdania

Metoda polega na konieczności zakończenia danego zdania. Zdanie to jest przerwane, niedokończone. Może być np. zaczerpnięte z Biblii. Zadanie, jakie stoi przed grupą, to własna próba zakończenia takiego zdania. Celem nie jest jednak „zgadywanie” tego, co jest zawarte w Biblii, ale własny pomysł na zakończenie. Liczy się wysiłek myślowy i szukanie pomysłów oraz współpraca z grupą. Metoda wymaga uaktywnienia wyobraźni. Jej finałem jest konfrontacja własnych pomysłów z prawdziwym tekstem biblijnym. Elementem, którego brakuje, może być metafora, porównanie. Wtedy grupy poszukują porównania, które oddawałoby sens pierwszej części zdania.

Puzzle plakatowe

Istotnym elementem tej metody jest symboliczna ilustracja wybranego przez katechetę zdania. Poszczególne słowa i zwroty tworzące zdanie są umieszczone na oddzielnych fragmentach kartonu.

Finalem jest złożenie całego „obrazu” z poszczególnych fragmentów przygotowanych przez małe grupy.

Metaplan

Metaplan jest to obrazowy zapis dyskusji prowadzonej w grupach. Grupy dyskutują na określony temat i tworzą jednocześnie plakat – graficzny skrócony zapis „narady”. Celem metody jest spokojne rozważenie problemu i skupienie się na poszukiwaniu wspólnego rozwiązania. Zabawa skłania do myślenia, sprzyja rozwojowi umiejętności analizy, oceniania faktów i sądów oraz poszukiwaniu różnych rozwiązań.

Prowadzący przedstawia klasie problem, który będzie tematem dyskusji. Dzieli klasę na grupy 5–6-osobowe. Każdej grupie przydziela wcześniej przygotowany schemat na arkuszu dużego papieru:

JAK JEST?
JAK POWINNO BYĆ?
PROBLEM
DLACZEGO NIE JEST TAK, JAK POWINNO BYĆ?
WNIOSKI

Po skończonej pracy zespoły prezentują swoje plakaty – delegują swojego przedstawiciela, który odpowiada na pytania pozostałych uczniów, udziela wyjaśnień. Podsumowaniem jest zebranie wszystkich wniosków i wypracowanie wspólnych wyników dyskusji, o ile to konieczne.

Metoda projektów

(dzieci starsze i młodzież)

Istotą tej metody jest w dłuższym okresie czasu (3–4 tygodnie) w wyznaczonych grupach przygotowanie określonych zadań na wskazany temat oraz prezentacja wyników pracy na forum klasy. Nauczyciel przygotowuje kontrakt, kontroluje i wspiera pracę zespołów, organizuje prezentację, a także podsumowanie.

Techniki plastyczne

W procesie nauczania można umiejętnie powiązać ćwiczenia plastyczne z tematami omawianymi na lekcjach religii. Technika prac plastycznych powinna być dopasowana do określonego tematu i możliwości manualnych uczniów. W pracach rysunkowych polecamy rysowanie ołówkiem, kredkami świecowymi, pastelami; w pracach malarskich: malowanie temperą lub akwarelą.

Plakat

Jedna z dziedzin grafiki użytkowej. Plakat jest publicznym ogłoszeniem. Składa się z hasła i znaku plastycznego (kompozycji plastycznej) – czytelnego, lapidarnego skrótu myślowego.

Znak plastyczny

Przekaz informacji umyślnie zakodowany dla odbiorcy w plastycznej konwencjonalnej formie, w którym liczy się humor, skrót logiczny lub skrót poetycki.

Batik

Technika dekoracyjna, która polega na powlekaniu woskiem (kredkami woskowymi) lub klejem płaszczyzn, które mają pozostać niezabarwione. Później następuje zabarwienie całości farbami, np. plakatowymi. Przy powtarzaniu procesu można uzyskać wielobarwne wzory. Technika znajduje zastosowanie przy zdobieniu tkanin, pisanek, papieru.

Collage (kolaż)

Tworzenie na płaszczyźnie obrazu, kompozycji z różnych materiałów (papier, cerata, folia). W zależności od formy pracy można stosować różne formaty.

Witraż

Barwna płaszczyzna ze szkła i ołowiu wypełniająca tło (w pracach uczniów płaszczyzna z kartonu i kolorowych bibuł).

Metody dramowe

Techniki teatralne wykorzystane do celów edukacyjnych. Uczestnicy zajęć przyjmują określone role. Istotnym elementem działania w „umownej przestrzeni” jest ekspresyjne pokazanie swojego sposobu przeżywania danej sytuacji: poprzez ciało, mimikę, gest, głos. Uczestnik, który wchodzi w rolę, ma do rozwiązania czyjs problem, np. bohaterów biblijnych. Poprzez grę próbuje ten problem rozwiązać.

Drama

Ujmuje treści kształcenia w sposób interesujący i łączy je z przeżyciami uczniów i życiem. Metoda dramy polega na utożsamieniu się ucznia z określoną postacią, np. Mojżeszem, św. Pawłem.

Nauczyciel przydziela role poszczególnym uczniom lub grupie uczniów.

Mile widziane są rekwizyty (tablice, korona, nakrycie głowy), improwizacja. Drama nie jest inscenizacją przygotowaną wcześniej. Role otrzymują uczniowie dopiero na lekcji (uczeń spontanicznie staje się kimś – bohaterem części katechezy). Stąd duże walory wychowawcze dramy.

Drama rozwija kreatywność w uczniach. Zachęca do śmiałości nieśmiałych, sprzyja wyrażeniu swoich marzeń. Skuteczność dramy potwierdza opinię, że nauczanie przez przeżywanie zwiększa znacznie przyswajanie wiedzy.

Metoda dramatyzacji

Polega na tym, że po krótkim wprowadzeniu rozdaje się uczniom określone role. Powinni oni wczuć się w przedstawianą postać. Następnie uczniowie opowiadają o swoich przeżyciach, uczuciach, jakie zrodziły się w nich w związku z odgrywaną rolą. Na koniec spotkania katecheta łączy role w jedno – tworzą one historię. Mówi o sensie teologicznym wydarzenia i próbuje wyciągnąć wnioski z doświadczeń uczniów.

Identyfikacja z postacią biblijną

Grupy lub poszczególne osoby otrzymują teksty. Grupa lub jej przedstawiciele identyfikują się z postacią występującą w tekście,

po czym odpowiadają na pytania klasy. Najpierw charakteryzuje się daną postać, później trzeba wczuć się w jej sytuację, zrozumieć jej zachowanie. Niekiedy potrzebny jest czas na przemyślenie i przygotowanie sceny.

Jeden z uczniów identyfikujący się z postacią może opowiedzieć o jej zachowaniu i przeżyciach (np. Saul opowiada o swoim stosunku do Dawida).

Uczniowie odgrywają lub opisują przeżycia postaci występujących w tekście (wcześniej rozdzielają role pomiędzy siebie). Mogą opisywać odczucia, jakie budzą w nich znane postaci biblijne (faryzeusze, celnik, apostołowie). Można też przeprowadzić wywiad z daną postacią.

Odgrywanie ról umożliwia naukę poprzez uczestnictwo w fikcyjnych sytuacjach. Jest to metoda aktywizująca uczniów. Wchodzenie w różne role pozwala zbliżyć się do świata drugiego człowieka, zrozumieć jego przeżycia, intencje, uczucia. Może pomóc w uświadomieniu sobie, że są sytuacje, w których warto zmienić swoje zachowanie. Odgrywanie ról jest doskonałym przeżywaniem sytuacji życiowych „na niby”, a więc w warunkach bezpiecznych dla dziecka, ćwiczy umiejętność negocjacji, rozwija zdolność empatii, umożliwia odbiór wrażeń i emocji zarówno przez uczestników, jak i obserwatorów. Metodę tę można zastosować w treningu zachowań asertywnych, przy omawianiu praw dziecka, w celu rozwiązania konfliktów, na lekcjach o koleżeństwie i przyjaźni.

Metoda sytuacyjna

Jest to metoda służąca wzbudzeniu zaciekawienia. Należy do grupy gier dydaktycznych. Mają one charakter zabawowo-kształcący. Metody sytuacyjne polegają na analizie przykładowych sytuacji, np. z listu, filmu, z życia. Zadaniem uczniów jest rozwiązanie problemu, podjęcie decyzji oraz ocena sytuacji. Jest to metoda ściśle związana z praktyką. Stanowi dobry trening przed podejmowaniem prawdziwych decyzji. Wykorzystuje się w niej wiedzę, doświadczenie i logiczne myślenie w odniesieniu do konkretnej sytuacji. Metody sytuacyjne uczą diagnozowania i oceny sytuacji, współpracy i komunikowania się, umożliwiają wypracowanie nowych koncepcji. Można je wykorzystać w czasie lekcji poświęconych sposobom

rozwiązywania konfliktów, prawu człowieka do intymności, zachowaniom agresywnym, prawom dziecka, asertywności.

Metoda sytuacyjna polega na wysłuchaniu fikcyjnego, choć prawdopodobnego, opowiadania egzystencjalnego oraz omówieniu go według trzech punktów:

- analizowanie postaw osób występujących w opowiadaniu z wyrażeniem własnej oceny;
- radzenie, co powinna zrobić osoba, która przeżywa określoną trudność (musi zaistnieć wyraźna sytuacja problemowa);
- utożsamianie się z daną osobą – co ja zrobiłbym w danej sytuacji? (odbiegamy od konkretów danego opowiadania, zamieniając je na konkrety z własnego życia).

List

Uczestnicy piszą list w imieniu określonej postaci w związku z konkretnym wydarzeniem.

Rzeźba

Uczestnicy wyrażają przeżycia i postawy danej osoby w konkretnej sytuacji, a środkiem wyrazu jest ciało, gest, mimika „zastygłe” w nieruchomej rzeźbie; rzeźba może być indywidualna lub grupowa.

Scenka pantomimiczna

Uczestnicy prezentują przebieg wydarzeń poprzez gest, mimikę, bez użycia głosu.

Ilustracja pantomimiczna.

Uczestnicy ilustrują pantomimą opowiadaną lub odczytywaną treść, np. fragmenty biblijne.

Wywiad

Jeden z uczestników prowadzi improwizowaną rozmowę w konwencji wywiadu.

Artykuł prasowy

Uczestnicy przedstawiają wydarzenia opisane w tekście, np. biblijnym, w konwencji artykułu prasowego. Do tej pracy potrzebne są powielone pierwsze strony gazet z pustymi polami do wypełnienia.

Szczegółowy opis metod i propozycje ich realizacji [w]: Z. Barciński, J. Wójcik (red.), *Metody aktywizujące w katechezie*, Lublin 1999; *Metody aktywizujące w katechezie*, cz. I, II, III, wyd. Klanza, Lublin 1999.